

**INTERNATIONAL SECURITY STUDIOS:
MANAGERIAL, ECONOMIC,
TECHNICAL, LEGAL, ENVIRONMENTAL,
INFORMATIVE AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS**

**Georgian Aviation University
NGO «International Educators
and Scientists Foundation»**

**INTERNATIONAL SECURITY STUDIOS:
managerial, economic, technical, legal,
environmental, informative
and psychological aspects**

*international
collective
monograph*

Tbilisi, Georgia – 2023

УДК 327(100)-049.5

M 58

DOI 10.5281/zenodo.7825520

*Recommended for publication by the academic council of Georgian Aviation University
(protocol №. 16/23 dated 24.03.2023)*

Editorial committee:

Nika Tikanashvili, Dean of Engineering Faculty, Associate Professor, Aviation University of Georgia, (Tbilisi, Georgia); Georgian Aviation University (Tbilisi, Georgia);

Giorgi Evgenidze, Dean of Faculty of Business Administration, Georgian Aviation University (Tbilisi, Georgia);

Andro Maisuradze, Head of the scientific-Research Center, Professor, Georgian Aviation University (Tbilisi, Georgia);

Oleg Batiuk, Doctor of Law, Chairman of the Board of the NGO "IESF" (Kyiv, Ukraine);

Zinaida Smutchak, Doctor of Economic sciences, Professor, Professor of Department of Economics, Entrepreneurship and Management, Educational and Scientific Institute of Management and Psychology of State Higher Educational Institution «University of Educational Management», member of the supervisory board of the NGO "IESF" (Kyiv, Ukraine);

Olha Balynska, Doctor of Law, Professor, Vice-rector of Lviv State University of Internal Affairs (Lviv, Ukraine).

Reviewers:

Iryna Hora, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor National Academy of Security Service of Ukraine (Kyiv, Ukraine);

Robert Khachidze, Senior Scientist of Scientific-Research Center, Professor, Georgian Aviation University (Tbilisi, Georgia);

Oleksandr Komisarov, Doctor of Legal Sciences, Professor, Deputy Head of the Faculty of Combat-service activity of National guard of Ukraine of Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, colonel (Kyiv, Ukraine).

M 58 International security studios: managerial, economic, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects. International collective monograph. Georgian Aviation University. Tbilisi, Georgia 2023. – 1438 p.

The collective monograph is the result of the generalization of the conceptual work of scientists who consider current topics from such fields of knowledge as: management, management, technical sciences, law, ecology, information sciences and psychological sciences through the prism of international security studies. Content-functional lines and the key direction of the study of psycho- and sociogenesis of personality in age and pedagogical dimensions through the prism of revitalization are highlighted by each researcher in the context of the implementation of an individual sub-theme.

For scientists, educational staff, PhD candidates, masters of educational institutions, university faculties, stakeholders, managers and employees of management bodies at various hierarchical levels, and for everyone, who is interested in current problems of management, technical sciences, law, ecology, information sciences and psychological sciences through the prism of international security studies.

ISSN 1512-4916

© Georgian Aviation University 2023;

© NGO " IESF " 2023;

© The collective of authors 2023.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ, СТРАТЕГІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АВАНГАРДНОГО РОЗВИТКУ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ: МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ РІВЕНЬ

Volodymyr V. Bilotserkivets,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of International
Economy, Political Economy
and Management, Ukrainian State University
of Science and Technologies,
crummess@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6740-4611>

Анотація. Дослідження присвячено вивченню теоретико-методологічних проблем авангардного розвитку нової економіки, перспектив її еволюційного руху в сучасних умовах. Розкрито особливості нової економіки як рухливої субцілісності економічної цілісності, її сутнісні ознаки та основні форми прояву. Доведено наявність істотних відмінностей між старим і новим в економіці, запропоновано критеріальний апарат розрізнення традиційної економіки і сучасного авангардного варіанту нової економіки. Теоретично обґрунтовано важливість споживчої гетерогенізації, показано, що остання виходить за рамки локальних проявів та стає невід'ємною ознакою сучасного економічного розвитку, а інноваційно-консумаційна стратегія розвитку в цьому контексті стає способом життя будь-якого ефективного економічного суб'єкта. Розроблено та запропоновано застосування формальних алгоритмів визначення обсягу консумаційної надренти на мікроекономічному рівні, яку актор-споживач отримуватиме в умовах реалізації сценарію нової економіки розвитку. Визначено, що незважаючи на ту обставину, що стрімке зростання надренти споживача є ознакою нинішнього афлюентистського етапу розвитку неоекономічного життя, вона не є специфічно унікальною характеристикою лише сучасної нової економіки, але й була притаманна й новій економіці епохи становлення й початку розвитку товарного виробництва. Запропоновано можливі сценарії неоекономічної динаміки в споживчому ракурсі з гетерогенізацією базового блага, через еволюцію блукаючої ахіральної субмножини, емерджентну еволюцію та химерну еволюцію. Показано, що сучасна інформаційно-технологічна база стає важливим фактором полегшення процесу гетерогенізації благ, комунікативна складова дозволяє оперативну та ефективно визначити пріоритети потенційного покупця щодо консумаційних атрибутів нових інваріантів блага, технотронні елементи сприяють утіленню цих уподобань споживача в реальних товарах без зростання витрат виробника, а відносини постмодерну і «третьої хвилі» стають закономірним наслідком домінанти неоекономічного в соціально-економічному розвитку.

Вступ. Нова економіка останніми десятиліттями все більш і більш набувала зримих обрисів, поступово стала невід'ємною складовою нашого повсякденного життя. Промисловість, сільське господарство, сфера послуг – все просякнуло духом нової економіки. Якщо оновлення охопило окремі процеси та явища

економічного буття не комплексно, чи за окремими секторами, то елементи новоекономічного змісту обов'язково інкорпоровані у їх матерію – чи вирощені у власному середовищі традиційного економічного загалу, чи укорінилися у ній через інвазію з навколишнього більш новоекономічного простору.

Але наукова спільнота не може обмежитись виключно констатацією фактів, опинившись у ролі байдужих спостерігачів емпірики, виконуючи функції описувачів, а не дослідників реальності. Пошук ймовірних причин змін у навколишньому, аналітична реконструкція ймовірних механізмів відбуття перемін, спроби визначити перспективні напрямки розвитку подій в майбутньому стають безперечним завданням наукових розвідок, визначає їх актуальність для сучасної науки. Тож дослідження нової економіки як нової реальності, що знаходить неспростовну верифікацію на перцептивному рівні, має спиратись на відповідний теоретико-методологічний фундамент, і саме спробам окреслити його попередні контури на мікроекономічному рівні присвячена дана робота.

Слід зазначити, що розуміння нової економіки, її змістовного наповнення було і залишається досить дискусійними у науковій спільноті питанням, акценти в якому демонстрували значний дрейф із плином часу. Якщо Р. Флемінг у своїй праці «Нова економіка» (1904 р.) ототожнював її з економікою, в якій капіталісти встановлюють невинувато високі ціни та привласнюють надзвичайно великі прибутки¹, то в праці провідного німецького мислителя В. Ратенау «Нова економіка» (1921 р.) при дослідженні цього нового явища наголос робиться на ролі держави в національній економіці, розгляду економіки, що не є «приватною справою, але є справою суспільства»². В свою чергу К. Вар та Г.Мінз у фундаментальній роботі «Сучасна економіка в дії» ототожнювали нову економіку з економікою, де панують ринки недосконалої конкуренції, ціни, обсяг випуску та рівень зайнятості диктуються великими корпораціями³.

Значно відмінне розуміння нової економіки як економіки інновацій, економіки невинувато вдосконалення кваліфікації робітників, впровадження технологічних оновлень, здійснення виробничо-організаційних модернізацій належить У. Демінгу⁴ (1993). Наприкінці ХХ століття та впродовж першої чверті ХХІ в умовах становлення постіндустріального суспільства в найбільш економічно-розвинутих країнах та подальших хвиль інформатизації та цифровізації проблеми нової економіки набувають особливої актуальності, що призводить появи численних розгалужених наукових досліджень у цій царині, каскадного зростання публікацій, присвячених, насамперед, прикладним аспектам становлення та розвитку нової економіки. Нова економіка трактується,

---

¹ Fleming R. The new economy. How trustmakers have capitalized the American people and made dollar worth fifty cents. New York. R. Fleming Pub. Co., 1904. 20 p.

² Rathenau W. Die neue Wirtschaft. Berlin. S. Fischer Verlag, 1921. 88 s.

³ Ware C.F., Means G.S. The Modern Economy in Action. New York, Harcourt Brace, 1936. 231 p.

⁴ Deming W. E. The New Economics: For Industry, Government, Education. New York. MIT Press, 2000. 266 p.

зокрема, альтернативно як інформаційна та цифрова економіка (Д. Піазоло)⁵, як мережева економіка (К. Келлі)⁶, як інтернет-економіка (Х. Зібберт)⁷ тощо⁸. Низка провідних дослідників постіндустріальної економіки (О. Завгородня, П. Мейсон, К. Шваб, М.Форд)⁹ пропонують й інші, дотичні підходи до вивчення нової реальності. Безперечно за такого багатства альтернативних, комплементарних та адитивних дефініційних ланцюжків нова економіка заслуговує додаткових наукових розвідок, що дозволять зрозуміти її змістовне наповнення, особливості становлення та авангардного розвитку, перспективи її майбутнього еволюційного руху.

Засади, імперативи та детермінанти саморозвитку нової економіки як автопоетичної цілісності.

Рух є невід’ємною рисою будь-якої економічної субцілісності, що існує в глобальній цілісності. Навіть субцілісність, що визначається як статична, виявляється такою лише в першому, поверховому наближенні. Більш-менш тривалі спостереження обов’язково виявлять появу низки девіацій, поступове її відхилення від першопочатково заданих параметрів існування, що дозволяє поставити під сумнів її попередньо окреслений статус. Фіксація певних коливань її стану, що характеризуватимуть рух даної субцілісності, вимагають діагностувати її як квазістатичну. Р. Харрод зазначав, що не існує жодної економічної системи, яку можна було визначити як цілком статичну, тобто таку систему, що може сприйматись за аналогією зі станом спокою у фізичному світі¹⁰. Теоретичний здобуток вченого дозволяє запропонувати критерії розрізнення статичного та динамічного¹¹

Але навіть за більш спрощеного розуміння під статичною економічною системою такої, де процес виробництва здійснюється безперервно, з дня на день та із року в рік, але не зростаючи та не зменшуючись¹², пошук аутентичної її системи на практиці виявиться не тільки вкрай ускладненим, але й апіорі

⁵ Piazolo D. The new economy and the international regulatory framework. *Kiel Working Papers*. 2001. No 1030. 40 p.

⁶ Kelly K. *New Rules for the New Economy. Ten Radical Strategies for a Connected World*. New York. Viking, 1998. 180 p.

⁷ Siebert H. The new economy – what is really new? *Kiel Working Papers*. 2000. No 1000. 39 p.

⁸ Білоцерківець В.В. Нова економіка: зміст та еволюція. Дніпропетровськ. Січ, 2013. 366 с.; Білоцерківець В.В. Лященко А.В. Нова економіка: сутність та генеза. Дніпропетровськ. Січ, 2007. 221 с.; Pareja-Eastaway M., Pradel i Miquel M. New economy, new governance approaches? Fostering creativity and knowledge in the Barcelona Metropolitan Region. *Creative Industries Journal*. 2010. Vol. 1. pp. 29-46. DOI: https://doi.org/10.1386/cij.3.1.29_1

⁹ Завгородня О.О. Інноваційна динаміка національної економіки. Дніпропетровськ. Пороги, 2014. 408 с.; Мейсон П. Посткапіталізм. Путівник у майбутнє. Київ. Наш формат, 2019. 360 с.; Форд М. Пришестя роботів. Техніка загроза майбутнього безробіття. Київ. Наш формат, 2016. 400 с.; Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Харків. Клуб сімейного дозвілля, 2019. 416 с.

¹⁰ Harrod R. *Economic Dynamics*. London. Palgrave Macmillan UK, 1973. 195 p.

¹¹ Harrod R. F. An Essay in Dynamic Theory. *The Economic Journal*. 1939. Vol. 49. No. 193. pp. 14-33. DOI: <https://doi.org/10.2307/2225181>

¹² Harrod R. *Economic Dynamics*. London. Palgrave Macmillan UK, 1973. 195 p.

приреченим на невдачу. Таких ідеальних систем в реальному економічному житті, позначеному численними флуктуаціями, що диктуються внутрішньою логікою їх руху, посиленних періодичними та аперіодичними впливами зовнішнього щодо окремої субцілісності середовища, не існує. Зрозуміло, що зовнішні впливи грають надзвичайно важливу роль в еволюції субцілісності, кардинальні її трансформації залишились би на рівні потенцій за відсутності імпульсів, згенерованих поза її межами. Проте вони виконують саме функцію катализатора змін, що відбуваються в субцілісності, а не окреслюють їх межі, детермінуючи хід її еволюції.

Тож особливий інтерес викликають саме внутрішні чинники цього руху, набір іманентних конкретній субцілісності реакцій на зовнішні подразники на її внутрішньому рівні. Економічна субцілісність виступає не в ролі пасивного реципієнту останніх, вона має власні інтерпретатори їх впливу, що корелюють траєкторію її руху в процесі синтезу внутрішніх імперативів холистичного саморозвитку автопоетичної множини та детермінант, заданих мінливим зовнішнім середовищем. Проте саме включення таких детермінант наперед визначає їх сутнісну інверсію. Вони набуватимуть індетермінантного характеру в просторі незводимого, невизначеного та нелінійного, диктуючи зміну вектора еволюції субцілісності, відповідно до логіки її саморозвитку в контексті нового за змістом навколишнього середовища.

На субцілісному рівні нової економіки кожна її елементарна складова представляє собою одночасно операціонально детерміновану множину з ознаками холистичності. Причому її фіксація, як автопоетичної та холистичної множини, заперечує саму можливість застосування прийомів примітивного лінійного елементаризму, з перспективою визначення на найнижчому рівні сукупності її неподільних фундаментальних сутностей¹³. Кожна її складова є множиною, а кожен елемент такої множини теж є множиною.

Одночасно її відособленість зовсім не передбачає введення у ступінь, набуття окремими множинами автаркічних рис і, тим більше, ізоляціонізму в межах замкнутості. Навпаки, кожна така множина є субцілісністю в неоекономічній цілісності вищого порядку та має функціонувати й розвиватися у взаємозв'язку з іншими субцілісностями. Проте це не означає, що всі вони і кожна з них вступають у взаємодію з кожною та всіма, хоч наявність такої взаємодії жорстко не виключається.

Втім, з теоретичної точки зору¹⁴, поява подібної взаємодії, причому взаємодії взаємно корисної та взаємно збагачуючої, є скоріше винятком, аніж правилом. Якщо ж взяти до уваги, що такі взаємодії не можуть обмежуватись лише просторовим виміром, а повинні мати продовження за вектором руху неоекономічної цілісності в темпоральному полі, то подібні неймовірності ще й

---

¹³ Казанский А. Б. Модели организационно замкнутых систем и контуры развития новых подходов в области искусственного интеллекта и когнитивной науки. URL: <http://spkurdyumov.narod.ru/kazanskiy.htm>.

¹⁴ Luhmann N. Die Realität der Massenmedien. 2. erweiterte Auflage. Opladen. Westdeutscher Verlag, 1996. 219 s.

додатково перемножуються в часовому вимірі¹⁵. Тож потенція взаємодії у межах неоекономічної цілісності не детермінує появу самої взаємодії. Нова економіка, як сукупність таких субцілісностей, не утворює суперсистему, оскільки будь-які структурні взаємодії між її складовими залишаються не визначеними, існуючи лише на рівні ймовірності. Більш того, їх фіксація й не передбачається, а сукупність отримує характер множини, що є об'єднанням елементів, як носіїв певних властивостей¹⁶, та мінливих в тому чи іншому ступені зв'язків.

При цьому, перелік властивостей притаманних елементам неоекономічної множини, не обмежується лише атрибутами, що детермінують їх статус складових даної цілісності; він є більш ємним, визначаючи набір комплементарних та альтернативних функцій, які вони виконують. Зрозуміло, що в топологічно мінливій множині сучасної нової економіки мінливими будуть і функції, що покладаються на її елементарні компоненти. За одних умов, екзоскелетизуючи множину неоекономічного, вони дозволяють їй зберегтись під тиском викликів навколишнього та внутрішніх відцентрових тенденцій, за інших, виконуючи флексуочу функцію, вони забезпечують нелінійну швидкість її переходу до кардинально іншої топологічної конфігурації.

Це обумовлює специфіку протікання процесів злому старого та формування нового в неоекономічній цілісності, що виступає драйвером економічного зростання та розвитку¹⁷. Стрімкі перетворення на рівні окремих елементів, ризосом та їх коаліцій можуть відбуватись, не отримуючи еспліцитних проявів на рівні альянсів та нової економіки в цілому. Аналогічно процеси явних пертурбацій у новій економіці на рівні цілісності чи альянсів не обов'язково супроводжуються відповідними трансформаціями на нижчих рівнях. Лавиноподібне наростання технологічних новацій, поява все нових і нових моделей сучасних гаджетів, позначених швидко зростаючим набором функцій, апріорі свідчить про зміни в житті звичайного споживача в консумаційному аспекті та переміни в діяльності типового виробника в технологічному ракурсі. Проте такі зміни охоплюють лише рівень окремого неоекономічного елемента, їх ризосом чи коаліції ризосом. На макроекономічному ж рівні, рівні нової економіки як цілісності, спостерігач не помітить суттєвих змін.

Сучасна людина, звикаючи до перманентних перетворень в економічному, соціальному, духовному тощо житті, вважає існування постійних трансформацій у навколишньому господарському світі, появу не відомих ще декілька місяців тому благ у своєму споживчому наборі, розробку та застосування виробниками надзвичайно складних, «тонких» технологій нормою буття. Тільки загальмування процесів постійного оновлення стане для неї несподіванкою. Втім таке сповільнення на мікрорівні, на рівні окремого продукту, споживчої чи

---

¹⁵ Luhmann N. Die Realität der Massenmedien. 2. erweiterte Auflage. Opladen. Westdeutscher Verlag. 1996. 219 s.

¹⁶ Інноваційно-інформаційна економіка: зміст, динаміка, регулювання / Тарасевич В.М., Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін. Дніпро. ПМП «Економіка», 2018. 352 с.

¹⁷ Alcala R. The New Economy: What It Is, How It Happened, and Why It Is Likely to Last. New York. Farrar, Straus, and Giroux, 2003. 324 p.

технологічної коаліції не призведе до скорочення ареалу нової економіки. Навіть за умови повного зупинення розвитку нової економіки елементне наповнення множини неоекономічного, не отримуючи зовнішнього підживлення та консервуючи відтік назовні, протягом досить тривалого періоду залишиться незмінним.

Тож рух неоекономічних множин в мікро- та макророзрізах з позицій їх перцепції не є ідентичним. Незважаючи на ризомний характер нової економіки, її зовнішню розкраяність, розрізненість та існування потужних відцентрових векторів руху, вона за своїм феноменологічним змістом являє собою автопоетичну цілісність, що не тотожна сумі частин, що входять до неї. Таке складне й нелінійне явище, як нова економіка, не просто є більшою чи меншою за суму своїх компонентів, вона представляє собою якісно інший феномен. Проте, проголошуючи примат аредукціонізму, модельний холістичний підхід постулює розуміння окремого в якості невід'ємної складової цілісності як основу для сприйняття більш загального. Лише розкриття особливостей еволюції новоекономічного на мікрорівні створює підґрунтя епістемологічного пошуку на макрорівні.

Дослідження на мікрорівні дозволяють визначити головну відмінність між старим і новим, традиційною економікою і сучасним постіндустріальним варіантом нової економіки як таку, що проходить у площині специфіки економічної динаміки. Звичайно, саме поняття економічної динаміки, критерії її розрізнення від економічної статистики й досі залишаються предметом наукового дискурсу. Численні спроби розв'язати цю проблему, здійснені цілою низкою видатних науковців, зокрема Д. Гіксом, Д. Кларком, А. Маршаллом, Р. Харродом, Й. Шумпетером тощо так і не дозволили отримати загальноприйнятого трактування економічної динаміки, забезпечивши плюралістичне сприйняття її сучасним науковим середовищем. Проте, на нашу думку, в суперечці поміж прибічниками проведення рубежу між економічною статикою і динамікою за якісними чи кількісними (хронологічними) ознаками більш ґрунтовними виглядають аргументи прихильників першого підходу.

У цьому ракурсі нові економічні явища зовсім не є кардинально відмінними від практики минулого¹⁸. Різниця полягає лише у зростанні кількості проявів новоекономічного (у вигляді залучення до споживчих наборів все більшої і більшої кількості нових товарів, стрімкого технологічного оновлення виробництва, суттєвих перетворень у соціальному житті людини тощо), поступової трансформації неоекономічного життя в явну складову сучасного життя.

Тож припустимо, що існує певний набір благ X, який включає декілька одиниць благ A, B, C і є оптимальним з точки зору споживчих властивостей для певного споживача. Зрозуміло, що вибір такого набору є значущим з точки зору оптимальності лише в досить короткостроковому періоді і, навіть за умови

---

¹⁸ Цифровий вимір інноваційно-інформаційної економіки / Тарасевич В.М., Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін. Дніпро. ПМП «Економіка», 2021. 448 с.

незмінності номінального доходу споживача, існує велика ймовірність сенсифікації стаціонарності. Важливі з консумаційного погляду аспекти динамізації можуть реалізовуватися за двома напрямками:

- 1) змінюється ціна окремих благ набору;
- 2) змінюється кількість благ у цьому наборі за незмінних цін.

Цінові коливання за умови фіксованості якісних показників благ можна без особливих перешкод (вони існують, але уявляються в цьому контексті другорядними) врахувати за допомогою цінових індексів. Тож динамізація за таким сценарієм не приводить до змін на рівні реальних показників, а в разі синхронізованого й односпрямованого зрушення в смаках споживачів забезпечить, за сейянським підходом, фіксованість і обсягу випуску, і його структури. Оскільки стаціонарну ситуацію характеризувало рівняння:

$$\frac{MU_A}{P_A} = \frac{MU_B}{P_B} = \frac{MU_C}{P_C}$$

, то зміни в ціні та смаках споживача на товар А, за яких

$$\frac{\Delta P_A}{P_A} = \frac{\Delta MU_A}{MU_A}$$

, забезпечать незмінність структури його споживання. Адже

$$\frac{MU_A}{P_A} = \frac{MU_A + \Delta MU_A}{P_A + \Delta P_A}$$

припущення щодо вірності: легко довести тривіальними алгебраїчними перетвореннями, оскільки:

$$\frac{MU_A * \Delta P_A + MU_A * P_A}{P_A * (P_A + \Delta P_A)} = \frac{MU_A * P_A + \Delta MU_A * P_A}{P_A * (P_A + \Delta P_A)} ; \quad (1)$$

$$\frac{MU_A * \Delta P_A}{P_A * (P_A + \Delta P_A)} = \frac{\Delta MU_A * P_A}{P_A * (P_A + \Delta P_A)} . \quad (2)$$

$$\frac{MU_A + \Delta MU_A}{P_A + \Delta P_A} = \frac{MU_B}{P_B} = \frac{MU_C}{P_C}$$

Отже:

У другому випадку проблема є дещо складнішою. Якщо якісні трансформації у структурі випуску не позначені впровадженням виробництва благ, кардинально відмінних від наявних, то маємо, наприклад, замість трьох одиниць блага [А] по одній одиниці благ [А1], [А2], [А3]. Виробник вважає за доцільне розширити асортимент продукції, що пропонується споживачу, продукуючи інваріанти базового продукту.

Причина таких дій полягає у відмінності корисностей цих благ з точки зору пересічного споживача. Дійсно, відповідно до першого закону Госена, гранична корисність третьої одиниці блага [А] буде значно меншою, ніж першої одиниці цього блага: $MU^1_A > MU^2_A > MU^3_A$. У разі диверсифікації структури випуску скорочення граничної корисності не відбувається, оскільки споживач, застосовуючи кожне з благ [А1], [А2], [А3], отримує різні за властивостями

споживчі товари і задовольняє дещо відмінні потреби. Тож і ступінь задоволення є дещо більшим:

$$MU^1_A + MU^2_A + MU^3_A < MU^1_{A1} + MU^1_{A2} + MU^1_{A3}. \quad (3)$$

А значить у більш загальному випадку (4.3) отримує вигляд:

$$TU\left(\sum_{j=1}^l \sum_{i=1}^n A_j^i\right) < TU\left(\sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n A_j^i\right). \quad (4)$$

Таким чином, можна дійти висновку, що навіть у разі незмінних обсягів випуску та споживання, наявною є ситуація, коли константні показники випуску за реальними і номінальними показниками вступають у суперечність із фактично зростаючою корисністю, ступенем задоволення, яке отримали споживачі, витративши той самий обсяг коштів. Безумовно, слід зазначити зростання надлишку споживача, оскільки, одержуючи більше задоволення, він фіксує свої витрати.

2. Поведінка споживача на ринках новоекономічних благ: умови, альтернативи, вираші

Рівновага на ринках гомогенних та гетерогенних благ досягається дещо відмінно. Так, рис. 1. ілюструє випадок рівноваги на ринку блага-гомогена, а рис. 2 відображає ринкову рівновагу для кожного з інваріантів блага-гетерогена. При цьому робиться припущення, що граничні витрати виробника залишаються незмінними, наявним є лише розподіл ресурсів за виготовленням кількох варіацій диверсифікованого продукту. Тож крива пропозиції диверсифікованого товару залишається фіксованою, представлена у своєму класичному вигляді. Подібна товарна диверсифікація останніми десятиліттями набуває особливого розмаху, з поступовим наростанням своєї потужності, стаючи зримою ознакою процесів авангардизації сучасної нової економіки: від випуску сотень різновидів продукту до своєї крайньої форми у вигляді «масової кастомізації» - адаптації виробництва до вимог конкретного споживача.

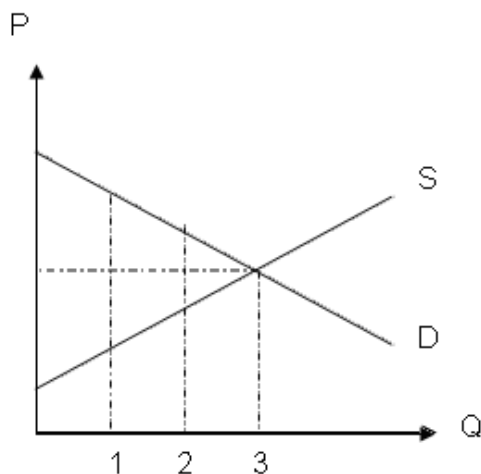

Рисунок 1. Рівновага на ринку блага-гомогену А

Так, американський журнал «Фарм джорнел» виходить у 1134 варіантах, в кожному з яких враховує специфічні інтереси окремих груп споживачів¹⁹, при цьому ціна усіх примірників однакова. Інші компанії надають можливість клієнтам обрати будь-яку конфігурацію нового автомобіля, варіюючи кольором, параметрами двигуна тощо. Кількість таких потенційно можливих конфігурацій перевищує 1 млн. варіантів.

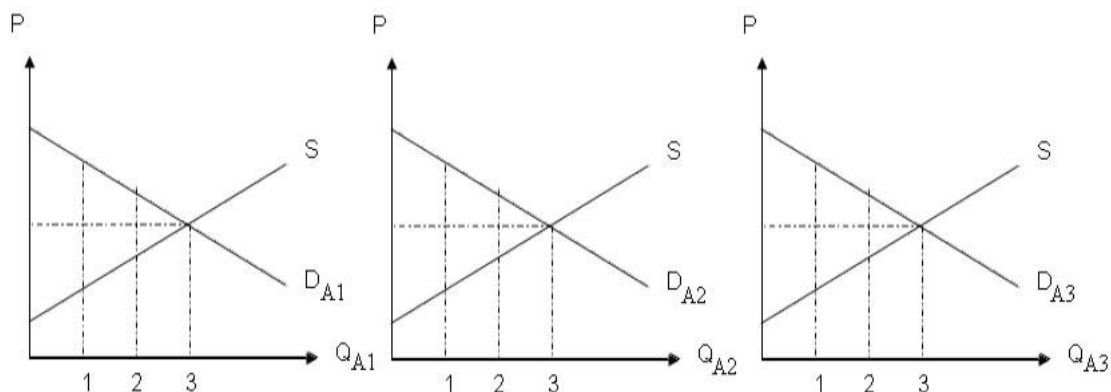

Рисунок 2. Рівновага на ринках інваріантів блага-гетерогену A_j

Як наслідок, такі дії призводять до значних метаморфоз у виборі акторів-консуматорів. Кожний інваріант гетерогенного блага споживачі сприйматимуть, як, в певному розумінні, самостійний товар, що має окремий ринок і для якого можна визначити власну криву попиту. Якщо ж об'єднати ці самостійні криві попиту на інваріанти товару, що виступають результатом подібної диверсифікації виробництва, застосовуючи метод накладання кривих, то агрегована крива попиту отримує вигляд, наведений на рис. 3.

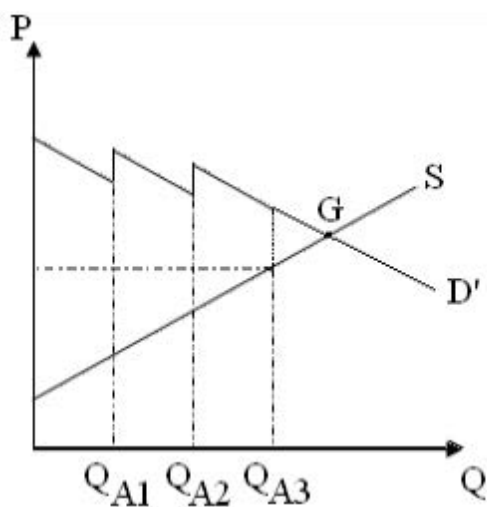

Рисунок 3. Рівновага на ринку блага-гетерогену A_j

¹⁹ Армстронг Г., Котлер Ф. Основи маркетингу. Київ. Діалектика, 2020. 880 с.

Покупці оцінюватимуть останню одиницю кожного інваріанта гетерогенного за споживчими властивостями продукту дещо вище, ніж останню одиницю гомогенного продукту. За логікою точка перетину кривих попиту і пропозиції має зміститися дещо праворуч, забезпечуючи більший рівноважний випуск і вищу рівноважну ціну. Але факти свідчать на користь незмінності цін подібним чином диверсифікованої продукції (частіше навіть фіксується їх зниження).

Так, надзвичайна диверсифікація комп'ютерної техніки останніми десятиліттями позначена паралельним відбуттям процесів падіння цін на неї та зростання її продуктивності²⁰. Лише протягом 1970-1990 років стрімка гетерогенізація та вдосконалення подібної продукції сучасної нової економіки супроводжувались зниженням ціни в 10 тис. разів, а відповідно до реальної її продуктивності – щороку на 35%.

Аналогічні зниження цін на телефонні послуги становили щороку близько 10%. У даному викладі ми припускаємо граничний випадок – тобто ціни товарів залишаються фіксованими відповідно до незмінних витрат на їх виробництво – додаткові витрати на розробку та впровадження технології, що дозволяє диверсифікацію виробництва компенсується скороченням витрат на виготовлення інваріантів блага-гетерогену. Тоді, враховуючи надзвичайну мобільність акторів-продуцентів щодо ринків такої продукції, стає цілком зрозумілим факт відсутності стрімкого зростання обсягу споживання. Насправді за незмінного обсягу споживання відбувається лише його реструктуризація, заміна одних благ на інші.

У загальному вигляді можливими є зміни за двома напрямками. За першим - зростання граничної корисності останньої одиниці блага $[A_j]$ приведе до збільшення обсягу попиту на кожний із інваріантів. Таким чином, зросте й загальний обсяг попиту на гетерогенний товар. Це є цілком можливим у двох випадках:

а) за умови зростання доходів споживачів;

б) за умови відсутності розвитку аналогічної гетерогенності щодо інших благ у споживчому кошику покупця.

Такі обставини призведуть до певного збільшення ціни й обсягу попиту на продукцію гетерогенів за незмінності цін і обсягів споживання гомогенів у ситуації (а) та реструктуризації споживання на користь гетерогенів у ситуації (б). Утім, сьогоднішня специфіка руху нової економіки, що отримує авангардний характер, залишає мінімальні шанси розвитку подій за таким сценарієм. Ймовірнішою уявляється еволюція за іншим напрямом.

Гетерогенізація отримує не локальний прояв, вона стає невід'ємною ознакою сучасного розвитку. Важко уявити можливість у часи постмодерну існування підприємства, яке могло б розвиватися без постійного впровадження нового й новітнього, без перманентно зростаючої потужної інноваційної

---

²⁰ Тапскотт Д. Електронно-цифрове общество: плюсы и минусы эпохи сетевого интеллекта: пер. с англ. Киев. INT-Press, 1999. 408 с.

складової. Виробники, які спираються лише на випуск гомогенних товарів, приречені на животіння на периферії сучасного ринку, а технологічна залякність продуцентів-консерваторів є апіорною ознакою неефективності, низької продуктивності та безперспективності. Інноваційна стратегія розвитку стає *modus vivendi* будь-якого успішного економічного суб'єкта. Тож є всі підстави розглядати саме специфіку розгортання процесу за другим сценарієм, як більш адекватним сьогоденню.

В цьому разі виникає досить цікавий за своїм антифундаменталізмом ефект. Зростання корисності за інваріантами вимагає розглядати криві попиту на гетероген нарізно. Накладання їх на один графік дозволяє отримати специфічну, зубчасту конфігурацію кривої загального попиту (рис. 3). При цьому нова точка перетину (відносно первинного гомогену) буде розташована дещо праворуч (точка G на рис. 4). Але за умовами (2) обсяг споживання залишається незмінним. Тож рівноважній ціні попиту буде відповідати дещо нижча ціна пропозиції. Тобто з ортодоксальних позицій точки перетину кривих попиту і пропозиції за цього "рівноважного" обсягу випуску не існує, вона розташована дещо праворуч. Як наслідок, теоретично така рівновага набуває фіктивного характеру. У короткостроковому періоді має фіксуватись певне перевищення ціни попиту над ціною пропозиції, і така нерівноважна ситуація має знайти своє розв'язання через розширення пропозиції та зближення цін попиту і пропозиції.

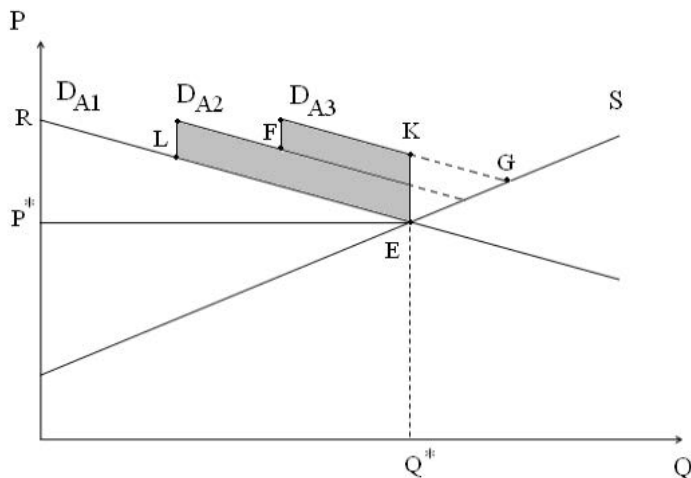

Рисунок 4. Новоекономічна надрента споживача

Насправді цього не відбувається, оскільки схожі зміни в корисностях відбуваються за всією номенклатурою гомогенних товарів, і перерозподілити додаткові кошти на придбання додаткових одиниць гетерогенів пересічний споживач не в змозі за умови обмеженості доходу. У цьому разі покупець має привласнювати додаткові вигоди в межах так званої надренти споживача (рис. 4). Остання являє собою додатковий вигравш, отриманий споживачем від споживання гетерогенного блага [A_j], внаслідок появи його інваріантів з притаманними їм специфічними властивостями щодо використання, які

дозволяють покупцю повніше задовольняти його нестандартизовані потреби, що отримують більш конкретизований вираз у таких інваріантах.

Якщо у випадку споживання блага-гомогена [A] консумаційна рента становила площу трикутника RP^*E , то перехід в умовах нової економіки до споживання блага-гетерогена [A_j] забезпечить отримання споживачем ренти у обсязі RP^*EKFL . Оскільки чинною є нерівність: $SRP^*E < SRP^*EKFL$, тобто рента від споживання певної кількості гетерогенного блага перевищує споживчу ренту від аналогічного обсягу гомогенного блага, то споживач, який оновлює свій консумаційний набір, включаючи до нього інваріаційні блага, отримує додаткову ренту величиною: $SEKFL$, що представлена на рис. 4. заштрихованою площею.

З формальної точки зору така новоекономічна надрента представляє суму перевишень граничних корисностей кожної одиниці інваріантів блага-гетерогена над граничними корисностями відповідних одиниць блага-гомогена:

$$S_{EKFL} = \sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n (MU_{A_j}^i - MU_A^i) \quad (5)$$

Слід зазначити, що новоекономічна надрента споживача в обсязі $SEKFL$ відображає відповідно до рис. 2, 3. граничний випадок. Тобто такий випадок, за якого рівень задоволення, отриманого споживачем від кожного інваріанту певного блага-гетерогену є тотожним, тобто виконується рівняння: $MU_{A1}^1 = MU_{A2}^1 = MU_{A3}^1$.

Більш імовірною є ситуація, коли гранична корисність кожного наступного інваріанту поступово скорочується, оскільки останні виступають в якості певних субститутів, задовольняючи в агрегованому вигляді одну потребу. Отже, в дійсності споживач отримує новоекономічну надренту, що буде варіюватись в діапазоні:

$$0 \leq R_{nc} \leq SEKFL, \quad (6)$$

де R_{nc} – новоекономічна надрента споживача.

При цьому збільшення ренти споживача шляхом додання до неї надренти не призводить до скорочення ренти виробника, вона за даних умов залишається константною. Перерозподілу між акторами не відбувається, і суспільство отримує надренту як чистий виграш.

Стрімке зростання надренти споживача є ознакою нинішнього афлюентистського етапу розвитку неоекономічного життя, але, разом з тим, це не є специфічно унікальною характеристикою лише сучасної нової економіки. Неоекономічна надрента існувала і в минулі часи, нова економіка доби становлення й світанку розвитку товарного виробництва також не позбавлена її. Проте саме перехід нової економіки до етапу розвитку, набуття нею виразно авангардного характеру стає запорукою швидкого зростання обсягу надрентних виграшів споживачів, позацінового і позадоходного підвищення реального добробуту економічних суб'єктів. Усеохоплюючий характер поширення

феномену надренти на галузі домінування нової економіки з виходом на галузі традиційної економіки стає особливою ознакою неоекономічного життя. Тож критерій розрізнення новооекономічного й староекономічного не обмежується лише якісною параметризацією, він у значній мірі розташований у площині визначення ролі надрентних виграшів споживачів.

Разом з тим, збільшення обсягу надрент або наближення їх величини до нуля ще не дозволяє отримати однозначний висновок щодо динаміки чи статичності нової економіки. Це обумовлює необхідність запропонувати більш чіткий стосовно кількісної чи якісної визначеності показник. І в цьому контексті неоекономічне зростання, що знаходить вираз лише через збільшення рівня задоволення споживачів виглядає як зростання цілком суб'єктивне, яке важко зафіксувати в об'єктивних показниках. Отже, таке зростання цілком відповідає за характером змін імпліцитному зростанню, але, оскільки не призводить до безумовно якісних перетворень, то й залишається надбанням статичної економіки.

Таким чином, можна вивести критерії щодо розрізнення статичності й динаміки нової економіки. Поява нових надрент споживачів стає однозначною ознакою динаміки, яка, у свою чергу, конституює розвиток у межах нової економіки. Фіксація ж незмінних консумаційних надрент є фіксацією статичної нової економіки. Втім їх перцепція апіорі означає, що статична нині нова економіка в попередні часи мала статус динамічної, оскільки існування надренти сьогодні обґрунтовує її появу в минулому періоді. у свою чергу відсутність появи нових надрент у поточному періоді детермінує, за умов перманентної евапоризації надрент у процесі узвичаєння нових благ для споживача, скорочення ареалу нової економіки в майбутньому та зменшення чисельності елементів неоекономічної множини. Отже, статус статичності опиняється під загрозою. Втрачені надренти повинні компенсуватись залученням нових. Лише стабільна динаміка нової економіки в короткостроковому періоді стає запорукою її статичності в довгостроковому.

Дослідження динаміки нової економіки: алгоритми, загрози та перспективи.

Слід зазначити, що неоекономічна динаміка в споживчому ракурсі може відбуватись за кількома сценаріями:

1) Еволюція хіральної субмножини з гетерогенізацією базового блага. В якості головного критерію нової економіки виступає процес формування інваріантів у межах гомогенів та їх гетерогенізація. Становлення індустріального суспільства та його розквіт є часом утвердження специфічної системи гетерогенізації. Епоха ж постмодерну, демонструючи динамізацію процесів гетерогенізації, фактично фіксує продовження цієї тенденції та її авангардну традиціоналізацію. Що ж являє собою такий процес у класичному вигляді? Існуючий гомоген за певних умов втрачає свою потребу адекватності, вже у недостатній мірі задовольняючи вимоги споживачів. Консумаційні потреби зростають, набувають нового змісту, смаки споживачів поступово змінюються, вимагаючи відповідних змін у блазі-гомогені. Втім, це не означає, що потреба в

останньому зникла, просто кількість споживачів його зменшилась, а гетерогени, що породжуються з гомогену, в змозі більш повно задовольнити потребу окремих споживачів, а отже й надати споживачеві більшу корисність. Поява гетерогенів та формування на їх основі нових базових благ відбувається поступово, в декілька ітерацій.

Спочатку біфуркаційні процеси в розвитку базового блага обумовлюють появу декількох його інваріантів. У випадку наявності позитивного сприйняття таких нових благ з боку споживачів, їх еволюція за даним напрямком отримує продовження. Дійсно, якщо гранична корисність інваріанта вище за аналогічні показники базового блага, то надання споживачем переваги новому набуває закріплення й на виробничому рівні. Отже наступна ітерація в пошуку нових гетерогенів буде виходити з нерівності:

$$MUx_{fg} > MUx_{\text{баз}}, \quad (7)$$

де $x_{\text{баз}}$ - базове благо;

x_{fg} – g-інваріант f-ітерації в еволюції блага.

Виконання нерівності (7) означає, що якщо під час першої ітерації визначений перелік інваріантів, для яких $MUx_{1g} > MUx_{\text{баз}}$, то в подальшому селекція наступного покоління нащадків базового блага буде відбуватись уже шляхом їх порівняння стосовно цих більш привабливих для споживачів його інваріантів. Тобто будуть обиратись інваріанти, для яких чинною є умова: $MUx_{2g} > \max(MUx_{1g})$. Еволюція буде продовжуватись і далі за цим сценарієм. Разом з тим, не можна виключати ситуацію існування таких двох інваріантів, наприклад x_{1g-1} та x_{fg} , для яких виконується рівняння:

$$MUx_{1g-1} \approx MUx_{1g-1}, \quad (8)$$

У цьому випадку відбудеться гетерогенізація блага і подальша дивергентна еволюція буде протікати за двома чи (якщо кількість членів множини інваріантів становить три, або є ще численнішою) більше ланцюжками (рис. 5).

Оскільки існує ймовірність кількаразового виконання (8) для даної та для кожної наступної ітерації, то процес еволюції базового блага набуває розгалужений характер, з наростанням з кожною наступною генерацією кількості його неідентичних нащадків. Так входження базового блага у формі його інваріантів у субмножину нової економіки на рис. 5 відображено породженням двох необлаг x_{11} та x_{12} . Наступні ітерації вдосконалення необлаг будуть відбуватись за кількома ланцюжками, які й далі будуть розгалужуватись, наприклад:

$$x_{12} \rightarrow x_{21}, (x_{22}, x_{23}, x_{24}) \rightarrow x_{31} \rightarrow x_{41}, \\ x_{12} \rightarrow x_{22}, (x_{21}, x_{23}, x_{24}) \rightarrow x_{32}, (x_{33}) \rightarrow x_{42} \rightarrow x_{51} \text{ тощо.}$$

При цьому продовження еволюції нащадків базового блага демонструватиме наростання відмінностей між ними, все більшої і більшої несхожості, аж до переходу до іншого потребового поля чи навіть від одного споживчого альянсу коаліцій ризосом до іншого. Так, наприклад, електронно-

обчислювальні машини, за градацією піраміди А. Маслоу, у 1950-х рр., першопочатково створюючись для військово-оборонного комплексу, задовольняли потребу людини у безпеці та захищеності, а в 2000-х рр. величезна група їх нащадків вже активно застосовувались для задоволення потреб у самоповазі та самоутвердженні людини в межах соціальних мереж. Втім інша, значно вдосконалена за минулі роки, група благ-нащадків і далі продовжувала задовольняти потребу самозахисту.

Рисунок 5. Еволюція хіральної субмножини з гетерогенізацією базового блага

Наслідком подібної автономної еволюції гетерогенів стає утворення окремих острівних формацій, що відображають висхідний рух новоєкономічної субцілісності в формі її ризомних органодів. Це пояснюється специфікою вибору напрямків подальшого вдосконалення необлаг, відповідно до практичної піддатливості тих чи інших технологій, домінуючих трендів у розвитку смаків споживачів. У випадку існування потенцій полегшеного технологічного прогресу за певним вектором у просторі поліальтернативного продуцент як раціональний актор обиратиме саме його. З іншого боку, поширені серед споживачів стереотипи, модні тенденції, прийняті їх більшістю чи окремими групами паттерни поведінки сприятимуть концентрації зусиль виробника на розробці благ, що будуть відповідати очікуванням споживачів, задовольняти їх бажання (як усвідомлені, так і неусвідомлені) в найбільш придатній формі. Втім зростання популяцій інваріантів певних благ-гетерогенів не обов'язково має лише висхідну траєкторію. Окремі ланцюжки можуть виявитись тупиковими, уособлюючи хреодну гілку еволюції блага (ланцюжок $x_{12} \rightarrow x_{21} \rightarrow x_{31} \rightarrow x_{41}$ на рис. 5).

Споживачі або втратять зацікавлення в подальшому вдосконаленні цього блага, або потреба в ньому зійде нанівець. Остання доля спіткала багато благ: від кам'яних знарядь праці в усьому пишному їх різноманітті до відеомагнітофонів та накопичувачів на гнучких магнітних дисках. Навіть найвитонченіші спроби вдосконалити їх, надати ліпші споживчі якості задалегідь приречені на невдачу – вони задовольняли або надто специфічні потреби, або базувались на технологіях, подальший прогрес яких неможливий. Новоекономічні ризосомі таких благ поступово втрачають свій статус, стаючи зоною локалізації традиційно-економічного. Колишнє необлаго стає благом або взагалі не благом.

Подібна еволюція хіральної субмножини представляє собою традиційний, найбільш типовий процес неоекономічної трансформації благ у добу становлення та функціонування нової економіки. За ним будь-який гомоген перетворюється в гетерогені, і такий процес є незворотнім. Поява будь-яких варіацій властивостей гомогену знаменує його гетерогенізацію. Отже, гомоген набуває гетерогенного статусу миттєво зі зміною хоч однієї ознаки, а з моменту сприйняття споживачем існування якісних відмінностей цього блага від множини інших такий перехід отримує чітких ознак хіральності – як можливості перебувати або в статусі необлага, або в статусі блага, але ні в якому разі не бути одночасно носієм їх обох. Хіральність, визначаючи характер перетворень благ у межах неоекономіки, стає однією з наріжних рис новоекономічного буття. Але, разом з тим, набувають поширення явища, що заперечують виключно хіральний шлях еволюції нової економіки.

2) Еволюція блукаючої ахіральної субмножини. На шляху розповсюдження новоекономічної реальності може постати перепона, якщо вибір певних груп споживачів виявить їх небажання придбавати блага-гетерогені та консервативну схильність до подальшого споживання вже знайомих гомогенів. Утім такий бар'єр у дійсності є досить примарним, оскільки потреби навіть консервативних споживачів не залишаються незмінними, вони модифікуються, потребуючи й модифікацій у блазі-гомогені. Але такі зміни властивостей останнього не призводять до його гетерогенізації, він залишається тим самим гомогеном, еволюціонуючи відповідно до мінливих потреб. Це постулює відбуття трансформації блага не за традиційним хіральним, а за ахіральним сценарієм, сценарієм, що не передбачає дискретної відмови від узвичаєного блага, а реалізується шляхом його інкрементальних, часом темпорально розлогих модернізацій.

Ахіральний сценарій не є надбанням сучасності, він активно практикувався протягом тисячоліть. Окремі програми зростання корисності вже набутої власником речі шляхом її вдосконалення забезпечують отримання цим благом статусу новоекономічного, за рахунок розширення набору його властивостей новими, раніше не притаманними йому консумаційними атрибутами. Так перебудова християнського храму Софії у 1453 р. у мечеть Айя-Софію є прикладом трансформації узвичаєного блага в необлаго в даній територіальній локалізації, з доданням йому нового, не властивого раніше набору консумаційно істотних атрибутів.

Якщо в добу становлення та функціонування нової економіки такі явища хоч і зустрічались, але були досить рідкісними, то останнім часом розвиток за подібним сценарієм стає не тільки не унікальним явищем, а й отримує широке розповсюдження в умовах набуття сучасною новою економікою авангардного характеру. Так еволюціонують уже не окремі блага, а цілі їх групи, що розташовані в певних ареалах задоволення потреб. В умовах поступового набуття тоффлерівською «третьою хвилею» матеріального втілення спостерігаються численні спроби споживачів самостійно додати існуючим благам непритаманних їм раніше властивостей. Виникнення «виробництва для себе», як однієї із іманентних «третьої хвилі» складових, детермінує невідворотність кардинальних перетворень у сучасній еволюції нової економіки.

Е. Тоффлер зазначає, що «поява «виробника для себе», викликана стрімким зростанням рівня цін на численні послуги, розпадом бюрократії обслуговування, доступністю технології Третьої хвилі, проблемами структурного безробіття і багатьма іншими аналогічними факторами, веде до виникнення нового стилю роботи й устрою життя»²¹. Зміни в економічному житті відлунням відобразяться на рівні неоекономічного, постулюючи посилення останнього. Вибухоподібний науково-технічний прогрес стає визначником посилення ролі ахірального шляху еволюції новоєкономічних субмножин, оскільки «чим більш передову технологію ми застосовуємо, тим більш демасифікуємо продукцію, пристосовуючи її до покупця, тим глибше залучається покупець до процесу виробництва»²². З одного боку, це визначає гетерогенізацію блага та хірального сценарій еволюції від блага в одному субстанціональному втіленні до необлага в цілком іншому такому втіленні, а з іншого, за умови поступового вдосконалення блага до необлага в незмінному субстанціональному втіленні, фіксує відбуття процесу ахіральної еволюції.

Втім у такому виробництві слід чітко розрізняти регресивні процеси, що фактично ілюструють повернення до натурального виробництва, та процеси, що відображають посилення ролі нової економіки в житті сучасної людини. Перші позначені як застосуванням продуцентами традиційних технологій, так і виготовленням цілком узвичаєних благ, що є надбанням старої економіки. Так, наприклад, останніми десятиліттями в країнах Західної Європи та Північної Америки широкої популярності набуває досвід прихильників протестантської церкви «Свідків останнього дня». Люди добровільно витрачають частину свого вільного часу на працю в сільському господарстві, а зібраний врожай власноручно переробляють на консервних заводах, у будівництві яких самі ж брали дієву участь. Тобто, можна спостерігати ряд послідовних перетворень субстанціонально єдиного блага, під час яких він набуває якісно іншого вигляду, набуваючи нових, не притаманних йому першопочатково споживчих властивостей.

Це дійсно нове явище, що відображає зміни в сучасній економіці, посилення тенденцій відмови від домінанти ринку. Проте в цьому випадку не

---

²¹ Тоффлер Э. Третья волна. Москва. АСТ, 2002. 776 с.

²² Тоффлер Э. Третья волна. Москва. АСТ, 2002. 776 с.

можна діагностувати розширення субмножини нової економіки. Мормони та їх послідовники зосереджують свої зусилля на виробництві традиційних благ; блага ж, які можна було інтерпретувати як нові, за таких умов не генеруються чи майже не генеруються. Імперативом же еволюції субмножин нової економіки за ахіральним сценарієм, є поява нових, не відомих до тих пір у даній локалізації благ. Абсолютна більшість благ, що виготовляються в межах «виробництва для себе», не відповідають такому критерію. Втім, забираючи в розвинутих країнах 50-70% часу²³, таке виробництво забезпечує й появу дійсно нових благ у процесі перетворення звичаєних. Так окремі актори, виступаючи одночасно в іпостасях виробників та споживачів, настільки креативно перебудовують свої будинки, що створюють шедеври, які і вони, й інші споживачі не можуть ідентифікувати, як звичаєне благо, та надають йому статус унікального необлага.

Вдала поява такого необлага часом викликає цілу хвилю перетворень блага у необлага послідовниками винахідника: будинків - у «хатинки хоббіта», «горішні хатинки на деревах», землянок - у «лисині нори» тощо. Оригінальні дизайни, креативні нові рецепти блюд, неепігонські картини тощо, створені споживачем власноручно та для себе, є численними прикладами ахірального сценарію еволюції нової економіки. Рух за таким вектором не можна однозначно ототожнювати з висхідним. Благо, що перетворилось у необлага, не обов'язково й далі буде мати незмінне матеріальне втілення. Творець має можливість подальшого вдосконалення даного блага, послідовно трансформуючи його в новіші необлага чи редуруючи в звичайні блага. Тож рух необлага за ахіральним сценарієм набуває ознак блукаючої міграції, позначеної входженням даного блага в простір нової економіки, різноспрямованим рухом утвореної неоекономічної субмножини в його межах, зі збереженням потенційної можливості, залежно від обраного міграційного курсу, подальшого виходу з нього та нових повторних входжень. Поступове зростання в економічно розвинутих країнах реальних доходів сучасного споживача стало одним із важливих факторів, що зняли актуальність проблеми задоволення його базових фізіологічних потреб та створили передумови щодо переходу до задоволення ієрархічно більш високих потреб у повазі, самоствердженні та самореалізації. Залучення людини в статусі виробника-споживача до процесу формування нових благ надає йому широкі можливості для реалізації цих потреб, виконуючи роль потужного локомотиву сучасної еволюції блукаючих ахіральних субмножин. Вони поступово виходять з тіні, набувають зримих обрисів, стаючи новою реальністю авангардного розвитку нової економіки постіндустріального типу.

3) Емерджентна еволюція новоекономічних субмножин. Цілком можливою є поява товарів чи послуг, які за споживчими якостями кардинально відмінні від уже існуючих. Тобто, виникає не інваріант гетерогену, а новий гомоген, у межах якого цілком імовірно колись з'являться нові інваріанти і відбудеться його гетерогенна трансформація. За логікою нашого підходу, генерація такого блага теж віддзеркалює новоекономічний поступ, його поява є наочним свідченням

---

²³ Тоффлер Э. Третья волна. М. АСТ, 2002. 776 с.

динамічної складової економічного руху, емерджентного утворення нової ризомної коаліції неоекономічних елементів. Більше того, такий приклад не виключає формування новоекономічної надренти у споживача.

Розглядаючи поняття потреби як конкретизацію нужди, можна зазначити, що сутність людських нужд тисячоліттями залишається незмінною, змінюються лише прояви потреб. І зараз нужди високоосвіченого мешканця Нью-Йорка чи Києва залишаються такими самими, як і в дикуна із внутрішніх районів Амазонії чи пацієнта клініки для осіб з розумовими вадами. Зовсім інша ситуація з їхніми потребами – вони є цілком нетотожними.

Тож поява кардинально нового товару, може й задовольняє, на перший погляд, якісно відмінну потребу, але така потреба є лише новою конкретизацією іншої, давньої потреби. Відбулася лише її диференціація, що змусило споживача шукати спосіб отримання дійсно унікальних властивостей як засобу задоволення специфічних бажань. Поява нового блага є лише відповіддю ринку на новий (потенційно існуючий) запит. Нагальна потреба в цьому товарі зумовлює його високу граничну корисність з точки зору споживача і тим більшу надренту покупця. Отже, неоекономічність такого товару безперечна.

4) Химерна еволюція новоекономічних субмножин. Поява нових благ відбувається не тільки в процесі автономної висхідної або блукаючої міграції теперішніх чи колишніх субмножин неоекономічних елементів. Така міграція є рухом субмножин, які, в першу чергу, є складовими частинами автопоетичної цілісності. Еволюція кожної з них не є цілком самостійною, що реалізується нарізно від інших. Вона може відбуватись у гармонії, індиферентно чи в протиріччі з іншими, але в будь-якому випадку такі зміни набувають ознак коеволюційного руху. Звичайно подібна еволюція передбачає можливість верифікації певної пов'язаності, синхронності, часом з відповідними лагами, між процесами, що виникають у межах різних субцілісностей. У подібному зв'язку й розвиваються окремі складові нової економіки. Поява гетерогенів за хіральним сценарієм чи неоекономічне вдосконалення існуючих благ за ахіральним передбачає поступову, ітерація за ітерацією, еволюцію блага на основі його первісних властивостей. На аналогічних засадах, хоч й вкрай темпорально стиснутих рамках, відбувається емерджентна еволюція. Так, волокуша перетворюється у підводу, а підвода - у вантажівку. Існуюче прабатьківське базове благо поступово еволюціонує у низку необлаг в усьому багатстві їх різновидів.

Втім такий сценарій не є дієвим у багатьох випадках, що демонструє нам розвиток сьогоднішньої нової економіки. Сучасний мобільний телефон інтегрує в собі споживчі властивості, притаманні як його безпосередньому попереднику, так і властивості, що є ознакою інших неспоріднених з ним благ: годинників, газет, іграшок, фотоапаратів, ліхтариків тощо. Тільки розуміння ризомної сутності нової економіки дозволяє пояснити подібний екогенетичний дрейф²⁴.

---

²⁴ Білоцерківець В.В., Завгородня О. О. Екогенетичні засади визначення нової економіки як інноваційної. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2010. №1. Т. 1. С. 29-37.

Базовим постулатом ризомного підходу є декларація існування операцій детериторизації-ретериторизації, що легітимізує перенос екогенів іманентних одним субцілісностям до генетичного набору інших. Абсолютно вільний екогенетичний дрейф крізь операціональні мембрани неоекономічних потребних та технологічних ризосом залишається неприпустимим, проте категорична заборона на нього знімається. Поява нових, так званих «хімерних» благ, набір споживчих властивостей яких синтезований із наборів інших неспоріднених благ, стає допустимою. Варіаційна обмеженість гетерогенів знімається, оскільки різко зростає кількість потенційно ймовірних необлаг, що можуть бути створені в процесі рекомбінацій наявних та позитивно сприйняті в консумаційному ракурсі. Подібне сприйняття є поворотним моментом для формування нових надрент споживача, а отже тим самим відкривається шлях подальшому стрімкому розгортанню сучасної нової економіки постіндустріального типу в просторі можливого.

Втім виникають проблеми іншого змісту. Є факти, що свідчать про існування випадків реалізації нових виробів за ціною, значно більшою, ніж у товарів, що виступають його найближчими субститутами. З точки зору отримання надренти тут ніяких суперечностей немає – споживач отримує значно більше задоволення, отже, згоден сплатити за це більше. Якщо б він отримував корисність меншу, порівняно з попереднім споживчим благом, то як раціональний суб'єкт просто відмовився б від споживання нового.

Але розробка й впровадження у виробництво кардинально нового товару вимагає досить значних додаткових витрат. Такі витрати навряд чи можуть бути компенсовані загальним фактором науково-технічного прогресу. Тож слід констатувати зсув кривої пропозиції вгору і ліворуч, що має зумовити потенційне збільшення цін і накласти обмеження на використання методу поєднаних графіків, оскільки виникають побоювання щодо викривлення отриманих результатів, ще більш посиленого значними відмінностями субституційного блага та необлага. Невизначеність ситуації збільшується за умови існування кількох однаково віддалених субститутів, бо досить проблематичним представляється вибір блага-попередника новоствореного блага. Проте у цьому разі можна застосувати операцію зворотної гетерогенізації, тобто розглядати самостійні товари, як можливі інваріанти певного "віртуального" протовара. Поява ж нового виробу за таких умов мала наслідком зближення досі істотно відмінних субститутів.

Визначення надренти як критерію неоекономічності виглядає, на перший погляд, дещо конфліктує із досить поширеним, хоч й неоднозначним, акритерійним та недоказовим розумінням сучасного типу нової економіки, як поєднуючого (за різними авторами) риси інформаційної економіки, технотрономіки, суспільства постмодерну (модерну), комунікацій, «третьої хвилі» тощо. Але продовження за цим напрямком наукового дискурсу, відсутність загального теоретично обґрунтованого визначення феномену нової економіки залишає простір для подальшого гносеологічного пошуку. Більше того, наше розуміння нової економіки не виключає притаманності цьому явищу

й зазначених вище рис. Питання полягає у визначенні головного критерію у критеріальному наборі. Сучасні інформаційні технології дозволяють полегшити процес гетерогенізації, комунікативна складова – швидше і чіткіше визначити пріоритети потенційного покупця щодо споживчих якостей інваріанту, технотронні елементи сприяють утіленню цих уподобань споживача в реальних товарах без зростання витрат виробника, а відносини постмодерну і «третьої хвилі» стають закономірним наслідком домінанти неоекономічного в розвитку.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє обґрунтовано стверджувати, що нова економіка, новоекономічне буття, як відповідь на афлюентистські прагнення більшості економічних акторів та людства і цілому, існувало впродовж майже всієї історії цивілізації *homo sapiens*. Відмінності між сьогоднішнім, минулим та майбутнім є в багатьох позірних, вони полягають лише в ролі, яку відіграє нове в загальному економічному житті.

На нашу думку, тільки наочне зростання питомої ваги нового змусило дослідників шукати пояснення його сутності. Не слід вважати такий підхід якісно конфронтаційним щодо існуючих – так само не існує ідеально чистих критеріїв визначення моментів переходу від натурального виробництва до товарного, від простого товарного – до капіталістичного тощо, вони існують лише як наближення. Отже, можна зазначити, що сьогоднішнє, яке демонструє нам буянню новоекономічної реальності, насправді є лише перехідним етапом. Це період надрентної експансії, доба утвердження панування гетерогенів і другорядності гомогенів в економічному житті за умов повсякчасного й повсюдного наступу афлюентизму.

References:

1. Армстронг Г., Котлер Ф. Основи маркетингу. Київ. Діалектика, 2020. 880 с.
2. Білоцерківець В.В., Лященко А.В. Нова економіка: сутність та генеза. Дніпропетровськ. Січ, 2007. 221 с.
3. Білоцерківець В.В. Нова економіка: зміст та еволюція. Дніпропетровськ. Січ, 2013. 366 с.
4. Білоцерківець В.В., Завгородня О. О. Екогенетичні засади визначення нової економіки як інноваційної. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2010. №1. Т. 1. С.29-37.
5. Інноваційно-інформаційна економіка: зміст, динаміка, регулювання / Тарасевич В.М., Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін. Дніпро. ПМП «Економіка», 2018. 352 с.
6. Завгородня О.О. Інноваційна динаміка національної економіки. Дніпропетровськ. Пороги, 2014. 408 с.
7. Казанский А. Б. Модели организационно замкнутых систем и контуры развития новых подходов в области искусственного интеллекта и когнитивной науки. URL: <http://spkurdyumov.narod.ru/kazanskiy.htm>.
8. Мейсон П. Посткапіталізм. Путівник у майбутнє. Київ. Наш формат, 2019. 360 с.
9. Тапскотт Д. Електронно-цифрове об'єднання: плюси і мінуси епохи мережевого інтелекту. Київ, INT-Press, 1999. 408 с.
10. Тоффлер Э. Третья волна. Москва. АСТ, 2002. 776 с.
11. Форд М. Пришествие роботов. Техніка загроза майбутнього безробіття. Київ. Наш формат, 2016. 400 с.
12. Цифровий вимір інноваційно-інформаційної економіки / Тарасевич В.М., Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін. Дніпро. ПМП «Економіка», 2021. 448 с.

13. Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Харків. Клуб сімейного дозвілля, 2019. 416 с.
14. Alcala R. *The New Economy: What It Is, How It Happened, and Why It Is Likely to Last*. New York. Farrar, Straus, and Giroux, 2003. 324 p.
15. Deming W. E. *The New Economics: For Industry, Government, Education*. New York. MIT Press, 2000. 266 p.
16. Fleming R. *The new economy. How trustmakers have capitalized the American people and made dollar worth fifty cents*. New York. R. Fleming Pub. Co., 1904. 20 p.
17. Harrod R. *Economic Dynamics*. London: Palgrave Macmillan UK, 1973. 195 p.
18. Harrod R. F. *An Essay in Dynamic Theory*. *The Economic Journal*. 1939. Vol. 49. No. 193. pp. 14-33. DOI: <https://doi.org/10.2307/2225181>
19. Kelly K. *New Rules for the New Economy. Ten Radical Strategies for a Connected World*. New York. Viking, 1998. 180 p.
20. Luhmann N. *Die Realität der Massenmedien*. 2. erweiterte Auflage. Opladen. Westdeutscher Verlag, 1996. 219 s.
21. Pareja-Eastaway M., Pradel i Miquel M. *New economy, new governance approaches? Fostering creativity and knowledge in the Barcelona Metropolitan Region*. *Creative Industries Journal*. 2010. Vol. 1. pp. 29-46. DOI: https://doi.org/10.1386/cij.3.1.29_1
22. Piazzolo D. *The new economy and the international regulatory framework*. *Kiel Working Papers*. 2001. No 1030. 40 p.
23. Rathenau W. *Die neue Wirtschaft*. Berlin. S. Fischer Verlag, 1921. 88 s.
24. Siebert H. *The new economy – what is really new?* *Kiel Working Papers*. 2000. No 1000. 39 p.
25. Ware C.F., Means G.S. *The Modern Economy in Action*. New York, Harcourt Brace, 1936. 231 p.

CONTENTS

Feldbacher R. The silk road and China's revival in the shadow of new strategic challenges.....	3
Jardiel R. D. Participation in politics among millenials and generation Zs	23
Khalafalla A. M. A. Investigating the role of social security on the standard of living in Saudi Arabia	32
Mohammed L., Jackman M. An investigation into the socio-demographic and psychological correlates of compulsive internet use of among first year university students in Trinidad and Tobago	44
Tampubolon M., Nadeak B. Legal and psychological aspects of Russo- Ukrainian war	60
Lozano R. La crisis política peruana: ¿hacia un cambio en el sistema político?.....	76
Balandina N. Дискримінація підлітків в медіа як соціальна й етико-правова проблема	91
Barankova V., Kolomiets Y. Правила реалізації обов'язку дотримання нотаріальної таємниці.....	117
Bilotserkivets V. V. Сучасні проблеми, стратегії та перспективи авангардного розвитку нової економіки: мікроекономічний рівень.....	154
Bondar I. Methodology for determining the level of competitiveness of goods and services.....	176
Bondareva O. Драматургічний дискурс війни в оптиці українських “котячих” сюжетів: екокрітка, ментальні матриці, “кототерапія”, тотемний код	200
Butko Y. O., Tkachova O. V. Фармаконаглядіві дослідження протитуберкульозних препаратів у Харківській області України	215
Buts Y., Krainiuk O. Техногенно-екологічні аспекти пірогенного впливу на довкілля	238
Dotsenko I. Стратегічне управління в умовах діджиталізації бізнес-процесів банківської діяльності.....	260
Dymova H., Larchenko O. Sensitivity analysis of dynamic systems models	283
Fedotova T. Міжнародна безпека через призму стійкого і людського розвитку, процеси на європейському континенті	299
Fisunenکو N. O., Vakulich M. M. SMART-економіка майбутнього: вплив діджиталізації на формування інвестиційного клімату країн світу	322
Garasymiv O. I., Riashko O. V. Достовірність доказів у світлі належного доказування у кримінальному провадженні	336

M 58 International security studios: managerial, economic, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects. International collective monograph. Georgian Aviation University. Tbilisi, Georgia 2023. – 1438 p.

The authors are responsible for the content of the submitted materials in the monograph.

The collective monograph is the result of the generalization of the conceptual work of scientists who consider current topics from such fields of knowledge as: management, management, technical sciences, law, ecology, information sciences and psychological sciences through the prism of international security studies. Content-functional lines and the key direction of the study of psycho- and sociogenesis of personality in age and pedagogical dimensions through the prism of revitalization are highlighted by each researcher in the context of the implementation of an individual sub-theme.

For scientists, educational staff, PhD candidates, masters of educational institutions, university faculties, stakeholders, managers and employees of management bodies at various hierarchical levels, and for everyone, who is interested in current problems of management, technical sciences, law, ecology, information sciences and psychological sciences through the prism of international security studies.

